

Người vẽ áo dài đi tìm người mẫu đầu tiên

Họa sĩ Nguyễn Cát Tường (1912-1946) chính là cha đẻ của chiếc áo dài Việt Nam. Từ kiểu áo Lemur của Nguyễn Cát Tường, chiếc áo dài tiếp tục được cải tiến và dần dần trở thành trang phục truyền thống tôn vinh vẻ đẹp phụ nữ nước ta.

Thế nhưng, ít ai biết rằng, một trong những người đầu tiên góp công phô diễn chiếc áo dài của họa sĩ Nguyễn Cát Tường, chính là vợ ông - bà Nguyễn Thị Nội!

Họa sĩ Nguyễn Cát Tường sinh ra và lớn lên ở Sơn Tây - Hà Nội. Sau khi tốt nghiệp Cao đẳng Mỹ thuật Đông Dương, họa sĩ Nguyễn Cát Tường cộng tác với báo Phong Hóa do nhà văn Nhất Linh làm chủ biên. Bằng con mắt liên tài, nhà văn Nhất Linh nhận ra chàng họa sĩ trẻ ấy ngoài vẽ tranh minh họa còn có khả năng đưa ra những ý kiến bổ ích để tư vấn làm đẹp cho phái nữ. Vì vậy, trên báo Phong Hóa số 85 ra ngày 11/2/1934, nhà văn Nhất Linh mở chuyên mục “Vẽ đẹp riêng tặng các bà, các cô” và giao cho họa sĩ Nguyễn Cát Tường phụ trách. Sau 4 số báo nhả nha phân tích về trang phục phụ nữ Việt, họa sĩ Nguyễn Cát Tường nhấn mạnh: “Quần áo tuy dùng để che thân thể, nhưng nó có thể như tấm gương phản chiếu trình độ trí thức của một nước. Bộ quần áo rồi sẽ phải như thế nào? Trước hết, nó phải hợp với khí hậu xứ ta, với thời tiết các mùa, với công việc, với khuôn khổ, với mực thước của thân hình mỗi bạn.

Sau nữa, nó phải gọn gàng, giản dị, mạnh mẽ và có vẻ thẩm mỹ lịch sự. Nhưng dù thế nào, nó cũng phải có cái tính cách riêng của nước nhà mới được. Các bạn là phụ nữ Việt Nam, vậy áo của các bạn phải có một vẻ riêng để người khác khỏi nhầm các bạn với phụ nữ nước ngoài, như nước Tàu, nước Pháp, nước Nhật Bản chẳng hạn”.

Với quan niệm ấy, trên báo Phong Hóa số 90 ra ngày 23/3/1934, họa sĩ Nguyễn Cát Tường đã công bố bản vẽ chiếc áo dài đầu tiên, đặt tên là áo dài Lemur. Nhà văn Thạch Lam đã lên tiếng ủng hộ áo dài Lemur rất nồng nhiệt: “Sự cải cách y phục của phụ nữ ta có thể bởi cái nguyên nhân sau: cái dáng điệu tự nhiên của thân thể người ta mà các họa sĩ biết thưởng thức.

Biết sự mềm mại tha thướt của dáng điệu, rồi làm thế nào cho cái ống quần, cái tà áo theo cái mềm mại tha thướt đó, để làm tăng vẻ đẹp của thân hình cô thiếu nữ trẻ trung”.

Để chiếc áo dài Lemur bước từ trang báo ra cuộc đời, họa sĩ Nguyễn Cát Tường đã hợp tác với hiệu may Cử Chung ở số [100 phố Hàng Bông - Hà Nội](#) và hiệu may Phạm Tá ở số 23 phố Bờ Hồ - Hà Nội. Đích thân họa sĩ Nguyễn Cát Tường đã đi tìm những phụ liệu nhằm làm tăng thêm sức hấp dẫn cho chiếc áo dài. Và một lần ra ga Hàng Cỏ để gặp một ông chủ xưởng dệt ren ở Bắc Ninh lên, họa sĩ Nguyễn Cát Tường đã nhận được món quà nhân duyên lớn nhất đời mình!

Y PHỤC PHỤ NỮ TÂN THỜI

LEMUR NGUYỄN CÁT TƯỜNG

Lemur 1934 - Áo cổ bánh bẻ

Lemur 1941 - Y phục Bolero

Khi tàu từ Bắc Ninh vào ga Hàng Cỏ, nhưng họa sĩ Nguyễn Cát Tường chờ mãi không thấy ông chủ xưởng dệt ren đã có hẹn với mình. Đang mắt trái mắt phải ngó nghiêng kiếm tìm, họa sĩ Nguyễn Cát Tường sững sốt khi phát hiện một cô gái đi ngang. Không trang điểm, trên đầu lại chít khăn xô đại tang, nhưng nhan sắc của cô gái làm họa sĩ Nguyễn Cát Tường ngỡ ngàng.

Sau mấy phút choáng váng, họa sĩ Nguyễn Cát Tường hoàn hồn và chạy theo cô gái. Lễ nghi lúc ấy không cho phép trai gái làm quen sỗ sàng, họa sĩ Nguyễn Cát Tường dò la biết được cô gái ấy tên Nội cũng ở Bắc Ninh và là con gái một chủ xưởng dệt ren vừa qua đời.

Họa sĩ Nguyễn Cát Tường xã giao với người kéo xe của Nội để nhờ đưa thư. Sau mấy lần thư đi thư lại và thường không ít bạc cho người kéo xe, họa sĩ Nguyễn Cát Tường được thông báo rằng cô Nội hẹn ông ở chuyến tàu Bắc Ninh - Hà Nội dịp cuối tuần. Đúng giờ, họa sĩ Nguyễn Cát Tường chưng diện bảnh bao để đứng đợi cô Nội ở ga Hàng Cỏ. Cô Nội xuống tàu thật, với hai chiếc va li to đùng. Họa sĩ Nguyễn Cát Tường nhào đến, cúi chào cô Nội rất điệu dàng kiểu quý ông. Cô Nội hơi ngỡ ngác nhưng vẫn không tỏ thái độ gì, chỉ nhìn xuống hai cái va li. Dù không phải loại người khỏe mạnh, nhưng họa sĩ Nguyễn Cát Tường cũng tỏ ra ga-lăng, hai tay nhắc bổng hai cái va li lên.

Cứ thế, nàng nhẹ nhàng đi trước, chàng hỏn hển theo sau. Ra khỏi cổng ga, nàng đi thẳng vào... đồn cảnh sát. Hơi khó hiểu, nhưng chàng cũng vào luôn và... hỏn xiêu phách tán khi nghe nàng tố giác tội phạm: “Ông này lấy cắp hai cái va li của tôi!”.

Nhân chứng và vật chứng đều có đủ, họa sĩ Nguyễn Cát Tường không biết cách nào biện hộ cho bản thân, đành lấy mấy lá thư của cô Nội mà mình lúc nào cũng mang bên mình để chứng minh c

hai có quan hệ với nhau. Cô Nội khẳng định “không phải chữ của và mượn giấy bút của cảnh sát để biểu diễn chữ viết hoa mỹ gấp trăm lần thứ chữ viết mà họa sĩ Nguyễn Cát Tường nhận được.

Trời đất như sụp đổ dưới chân họa sĩ Nguyễn Cát Tường. Cô Nội thì nhận lại hai cái va li để đi xa rồi, còn họa sĩ Nguyễn Cát Tường phải ngồi ở đồn cảnh sát để tường trình sự việc và chờ người của báo Phong Hóa đến bảo lãnh.

Tất nhiên, lúc ấy nhà văn Nhất Linh - chủ báo Phong Hóa cũng là nhân vật có quyền lực, nên họa sĩ Nguyễn Cát Tường nhanh chóng thoát nạn. Bây giờ, họa sĩ Nguyễn Cát Tường mới vỡ lẽ bị người kéo xe giở trò lừa đảo. Cái gọi là thư của cô Nội, đều do người kéo xe tự viết để mong có mấy đồng tiền thưởng từ họa sĩ Nguyễn Cát Tường.

Oan gia ngõ hẹp, mấy ngày sau họa sĩ Nguyễn Cát Tường nhận được trát của tòa án. Lý do, cô Nội về nhà kể lại cho mẹ nghe những điều đã xảy ra trên Hà Nội. Và bà góa chủ xưởng thêu ren ở Bắc Ninh quyết không buông tha kẻ đã bôi nhọ thanh danh con gái cưng của mình bằng sự vu vạ “viết thư cho trai”. Thủ phạm là người kéo xe bị vạch mặt, nhưng họa sĩ Nguyễn Cát Tường vẫn thua kiện và phải “bồi thường một đồng danh dự” cho cô Nội!

Hình ảnh cô Nội ngỡ đã tan thành mây khói trong giấc mộng của họa sĩ Nguyễn Cát Tường, thì cái câu “hữu duyên thiên lý năng tương ngộ” lại ứng nghiệm. Tuy chồng đã qua đời, nhưng cam kết cung cấp nguyên liệu cho việc may áo dài vẫn được người vợ thừa kế xưởng dệt ren thực hiện, Họa sĩ Nguyễn Cát Tường được mời xuống Bắc Ninh để gặp mặt cho một thương vụ êm thấm.

Bà Nguyễn Thị Nội thời điểm khai trương Hiệu may Lemur tại số 16 Lê Lợi - Hà Nội!

Thật bất ngờ, cô gái của bà chủ xưởng thêu ren thay mẹ rót trà mời khách, không ai khác chính là cô Nội. Không giống như sự giận dữ trước đây đối với kẻ xúc phạm cô con gái mình, mẹ của cô Nội hết sức khen ngợi tài năng của họa sĩ Nguyễn Cát Tường và không giấu giếm ý muốn nhận họa sĩ Nguyễn Cát Tường làm con rể.

Cuối năm 1936, sau khi mất tang thân phụ, Nguyễn Thị Nội xuất giá. Đám cưới được tổ chức tưng bừng ở Bắc Ninh, và trong ngày vu quy, cô dâu Nguyễn Thị Nội mặc chiếc áo dài do tân lang Nguyễn Cát Tường thiết kế. Vốn có gien kinh doanh của gia tộc, Nguyễn Thị Nội đã giúp chồng phát triển thương hiệu áo dài Lemur rất thịnh vượng tại Hà Nội. Hiệu may Lemur với đặc sản áo dài được mở tại số 16 phố Lê Lợi, trở thành địa chỉ nổi tiếng nhất về y phục phụ nữ.

Bà chủ Nguyễn Thị Nội không chỉ khéo léo chiêu chuộng khách hàng, mà còn là người mẫu thuyết phục nhất để người ta yêu thích chiếc áo dài. Cũng nhờ người mẫu Nguyễn Thị Nội, họa sĩ Nguyễn Cát Tường có cảm hứng sáng tạo rất nhiều mẫu áo dài, để in thành cuốn sách “50 mẫu y phục phụ nữ Lemur” do Nhà xuất bản Đời Nay ấn hành. Năm 1939, hiệu may Lemur chuyển về số 14 phố Hàng Da. Và tại địa chỉ này, bà Nguyễn Thị Nội đã mở phòng trà Thiên Hương quy tụ những nghệ sĩ lừng lẫy nhất thủ đô hội ngộ hàng đêm. Bà Nguyễn Thị Nội sinh cho họa sĩ Nguyễn Cát Tường cả thảy 5 người con, 3 trai 2 gái. Ngày 17-12-1946, họa sĩ Nguyễn Cát Tường qua đời, hiệu may Lemur cũng đóng cửa. Sau năm 1954, bà Nguyễn Thị Nội đưa gia đình vào Sài Gòn, và một mình làm lụng nuôi các con khôn lớn.

GIA QUAN

